

---

# STOP KYBERNÁSILÍ

---

## PRÁVNÍ PROSTŘEDKY OCHRANY PŘED KYBERŠIKANOU V ČESKÉ REPUBLICCE

EVA FIALOVÁ

---



TIRÁŽ:

---

## *Projekt:*

### *Stop kybernásilí na ženách a mužích*

(Legislativní analýza)

Eva Fialová

Praha, 2015

Norway Grants, program Dejme (že)nám šanci Číslo projektu: 505

Realizátor projektu: Gender Studies, o.p.s.

V prostředí internetu, stejně jako v prostředí mimo něj, dochází k jednáním, která mohou uživatelé/ky vnímat jako nežádoucí, až šikanózní. České právo termín kyberšikana nepoužívá, nicméně poskytuje ochranu proti některým projevům, které se řadí mezi trestné činy (např. zastrašování, pronásledování neboli stalking, šíření pomluv, apod.). Některé projevy kyberšikany lze řešit přímo s poskytovatelem služby (např. nahlášení nevhodného obsahu příspěvku či fotografie u subjektů typu Seznam.cz, Google, atp.), chování závažnějšího charakteru je postizitelné trestním právem. Naruší-li takové chování právo na ochranu osobnosti člověka, je možné se domáhat nápravy i v rámci civilního řízení. Právo dále nerozlišuje mezi pohlavím obětí poškozených kyberšikanou. Právní ochrana před kyberšikanou je poskytována všem obětem kyberšikany bez ohledu na jejich pohlaví. V následujícím textu se zaměřím na právní prostředky na ochranu před kyberšikanou.

## PODMÍNKY UŽÍVÁNÍ SLUŽEB POSKYTOVANÝCH V PROSTŘEDÍ INTERNETU

---

Sociální sítě, jako je např. Facebook, poskytují možnost upozornit poskytovatele služby na obsah, který je v rozporu s pravidly používání sociální sítě. Pro uživatele/ky této sociální sítě platí podmínky vydané samotnou společností Facebook, které se uživatel/ka při registraci zavazuje dodržovat.

Podle čl. 3 odst. 6 těchto podmínek je zakázaná šikana, zastrašování a obtěžování jiného uživatele/ky, zveřejňování nenávistných projevů, výhrůžek nebo pornografie. Zakázané jsou také podněty k násilí nebo obsah s nahotou či realisticky vyobrazené nebo bezdůvodné násilí. Uživatelé/ky se také zavazují, že nebudou zjišťovat přihlašovací údaje, ani přístup k účtu patřícímu někomu jinému.

V čl. 5 se uživatel/ka zavazuje, že nebude na Facebooku zveřejňovat obsah ani podnikat žádné kroky zasahující do práv jiných osob nebo jinak porušující zákon. Pokud společnost Facebook bude mít za to, že uživatel porušuje podmínky nebo zásady společnosti, je oprávněn odebrat jakýkoli obsah nebo informace zveřejněné uživatelem/kou na Facebooku.

Facebook umožňuje u příspěvků, fotografií apod. nahlásit obsah, který zjevně účelově útočí na soukromé osoby s cílem degradovat jejich důstojnost nebo je zostudit. Za nevhodný obsah považuje společnost Facebook mj. přímé výhrůžky, nenávistné slovní projevy (tzv. *hatespeech*). Takovým obsahem jsou myšleny především stránky, které uvádí totožnost a zostuzují soukromé osoby, obrázky pozměněné za účelem degradace soukromých osob, fotky a videa fyzické šikany

zveřejněné s cílem zstudit oběť takového jednání, sdílení osobních údajů za účelem vydírání nebo obtěžování lidí a opakované zasílání nevítaných žádostí o přátelství nebo zpráv ostatním lidem.

Facebook může odstranit nenávistné slovní projevy. Mezi nenávistné slovní projevy Facebook řadí obsah, který přímo útočí na jiného například na základě pohlaví, genderové identity.

Podobně jako u Facebooku lze nahlásit nevhodný obsah i u jiných poskytovatelů. Obdobnou možnost poskytuje svým uživatelům i společnost Google (např. YouTube) nebo společnost MAFRA, a.s. (rajce.net), Seznam.cz.

Pokud o Vás někdo zveřejňuje na sociální síti nepravdivé informace, pomlouvá Vás nebo Vám vyhrožuje či pokud považujete chování jiného uživatele/ky za nevhodné z jiného důvodu, nahlaste toto chování poskytovateli sociální sítě. Jestliže poskytovatel nenabízí funkci nahlášení nevhodného obsahu přímo u konkrétního komentáře nebo fotografie, přečtěte si pravidla (podmínky) používání konkrétní služby a informujte poskytovatele podle těchto pravidel (podmínek).

Pokud poskytovatel služby nevhodný obsah neodstraní, je podle § 5 zákona č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti, odpovědný za obsah informací. Poskytovatel služby, jež spočívá v ukládání informací poskytnutých uživatelem/kou (tzv. *hosting*), odpovídá za obsah uložených informací pouze v případě, že o uložených informacích ví nebo mohl vědět nebo pokud byl o nich uživatelem/kou informován. Poskytovatel je tedy za obsah odpovědný, pokud o nevhodném obsahu mohl vědět nebo pokud se o obsahu dozvěděl a neodstraní ho. Jestliže tedy jiná osoba pomlouvá uživatele/ku v diskusi nebo v komentáři na sociální síti a poskytovatel služby pomluvu neodstraní, přestože byl na ni uživatelem/kou upozorněn, odpovídá za obsah příspěvku uživatele on.

## TRESTNÍ PRÁVO

---

Trestní právo chrání určité hodnoty a zájmy, jejichž narušení vnímá společnost jako škodlivé, a to v takové intenzitě, že je nutné tyto hodnoty a zájmy chránit trestním právem. Trestný čin je pouze takové jednání, které je uvedeno v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen: „TZ“). Orgány činné v trestním řízení, tj. policie, státní zastupitelství a soudy, stíhají trestné činy, o kterých se dozví, ať již z vlastní činnosti nebo na základě oznámení. To znamená, že postačuje, aby osoba, která se domnívá, že byl trestný čin spáchán, oznámila podezření ze spáchání trestného

činu policii nebo státnímu zastupitelství. Orgány činné v trestním řízení mají trestním řádem upravené prostředky k tomu, aby zjistily, zda byl trestný čin spáchán a kdo je pachatelem.

S tím, že internet nezná hranice, souvisí leckdy otázka postižení pachatele za jednání spáchané prostřednictvím internetu, pokud byl čin spáchán v zahraničí, prostřednictvím služby poskytovatele usazeného v jiném státě apod.

Předtím, než bude možné pachatele postihnout, musí orgány činné v trestním řízení posoudit, zda mohou vůbec uplatnit v konkrétním případě svoje pravomoci, nebo zda je jednání trestné podle českého práva. Čin je trestný podle českého trestního zákoníku republiky, jestliže je spáchán na jejím území. Jednání se mohl pachatel dopustit jak na území ČR a následek se projevil v zahraničí, tak mohlo být i jednání provedeno v zahraničí a následek se projevil v ČR (např. pachatel se přihlásí ke svému účtu na sociální síti v zahraničí a jejím prostřednictvím sníží nepravdivými informacemi vážnost jiného člověka v ČR).

Trestní zákoník zná řadu trestných činů, které mohou být spáchány za použití internetu, popř. jiných komunikačních prostředků a těmi jsou:

## POŠKOZENÍ CIZÍCH PRÁV

---

Trestným činem, se kterým se můžeme v prostředí internetu setkat, je trestný čin poškození cizích práv podle § 181 TZ.

*Kdo jinému způsobí vážnou újmu na právech tím, že uvede někoho v omyl, nebo využije něčího omylu, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.*

Omylem jsou okolnosti, které neodpovídají skutečnému stavu. Pachatel trestného činu poškození cizích práv uvede jiného v omyl sám nebo pouze využije omylu jiného, který sám nevyvolal. Trestného činu poškození cizích práv se dopustí pachatel/ka, který/á na internetu bez vědomí poškozené/ho zveřejní eroticky laděné fotografie spolu s eroticky laděným inzerátem a kontaktními údaji (tzv. porno pomsta – *porn revenge*), čímž zapříčiní její/jeho dehonestaci a obtěžování.

## PORUŠENÍ TAJEMSTVÍ DOPRAVOVANÝCH ZPRÁV

---

Listovní tajemství je zaručeno Listinou základních práv a svobod. V současné době se nemusí jednat pouze o klasické dopisy, ale právě i o elektronickou poštu nebo jinou zprávu. Porušení listovního tajemství je trestným činem porušení tajemství dopravovaných zpráv dle § 182 TZ.

*Kdo úmyslně poruší tajemství datové, textové, hlasové, zvukové či obrazové zprávy posílané prostřednictvím sítě elektronických komunikací a přiřaditelné k identifikovanému účastníku nebo uživateli, který zprávu přijímá, nebo neveřejného přenosu počítačových dat do počítačového systému, z něj nebo v jeho rámci, včetně elektromagnetického vyzařování z počítačového systému, přenášejícího taková počítačová data, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti.*

Trestný čin porušení tajemství dopravovaných zpráv nemusí být jen odposlech elektronické pošty. Může se jednat rovněž o odposlech textových nebo multimediálních zpráv, odposlech datových souborů odlišných od emailů, např. fotografií, videí apod. Zároveň se však musí jednat o odposlech komunikace, nikoliv o proniknutí do emailové schránky nebo mobilního telefonu chráněného heslem a seznámení se s obsahem doručených a odeslaných zpráv. To znamená, aby bylo jednání možné kvalifikovat jako trestný čin porušení tajemství dopravovaných zpráv, musí být toto tajemství porušeno ještě před tím, než zpráva dojde svému adresátovi. V případě klasické pošty je tento čin spáchán, pokud se někdo během poštovní přepravy seznámí s obsahem dopisu. V přenosu elektronické komunikace je tento trestný čin spáchán v okamžiku seznámení se s obsahem komunikace v době přenosu, tedy předtím, než zpráva dojde adresátovi např. do doručené emailové pošty. Jestliže zpráva byla již adresátovi doručena a neoprávněně by se s ní seznámila třetí osoba, spáchala by tato osoba trestný čin porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí (viz níže). Např. pachatel „odposlouchává“ emailovou komunikaci uživatele před tím, než je mu email doručen do emailové schránky.

## PORUŠENÍ TAJEMSTVÍ LISTIN A JINÝCH DOKUMENTŮ UCHOVÁVANÝCH V SOUKROMÍ

---

Trestněprávní postih porušení listovního tajemství obsahuje i § 183 TZ upravující trestný čin porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí.

*Kdo neoprávněně poruší tajemství listiny nebo jiné písemnosti, fotografie, filmu nebo jiného záznamu, počítačových dat anebo jiného dokumentu uchovávaného v soukromí jiného tím, že je zveřejní, zpřístupní třetí osobě nebo je jiným způsobem použije, bude potrestán odnětím svobody*

*až na jeden rok, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty. Odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty bude pachatel potrestán, spáchá-li výše uvedený čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného majetkový nebo jiný prospěch, způsobit jinému škodu nebo jinou vážnou újmu, anebo ohrozit jeho společenskou vážnost.*

Pachatel/ka trestného činu porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí musí zprávy uchovávané v soukromí zveřejnit, zpřístupnit třetí osobě nebo je jiným způsobem použít. O zveřejnění se jedná, vloží-li pachatel text zprávy, fotografii nebo video např. na Facebook nebo na jinou sociální síť a učiní-li tento obsah přístupný všem uživatelům sociální sítě. O zveřejnění se jedná i v případě neoprávněného stažení videa nebo fotografií a jejich umístění na veřejný kanál např. YouTube, kde jsou všem uživatelům/kám přístupny všechny videonahrávky či fotografie.

Přísněji bude potrestán pachatel, který způsobí jinému vážnou újmu nebo ohrozí jeho/její společenskou vážnost, tzn. jinou osobu dehonestuje v širším okruhu lidí. Pachatel/ka např. rozešle neoprávněně získaný email, fotografii nebo jinou zprávu třetím osobám s úmyslem poškodit pověst jiného. Neoprávněně získaný obsah může pachatel/ka poslat ku příkladu i zaměstnavateli poškozené/ho s úmyslem dosáhnout ukončení pracovního poměru apod.

## POMLUVA

---

Dalším trestným činem, který může být spáchán v prostředí internetu, je trestný čin pomluvy podle § 184 TZ.

*Kdo o jiném sdělí nepravdivý údaj, který je způsobilý značnou měrou ohrozit jeho vážnost u spoluobčanů, zejména poškodit jej v zaměstnání, narušit jeho rodinné vztahy nebo způsobit mu jinou vážnou újmu, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok. Odnětím svobody až na dvě léta nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán, spáchá-li tento čin tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem.*

Pachatel/ka si musí být vědom/a, že informace o osobě, kterou pomlouvá, je nepravdivá. To znamená, že pachatel si musí být vědom, že je údaj nepravdivý. Takový údaj musí být zároveň způsobilý ohrozit vážnost u spoluobčanů, např. v zaměstnání nebo v rodině. Vyloučeno není ohrožení vážnosti i v jiném okruhu osob, třeba ve škole nebo v jiném kolektivu. Trestný čin pomluvy vyžaduje ohrožení vážnosti ve značné míře. Spáchání trestného činu pomluvy by nebylo

následkem ohrožení vážnosti, které by takové intenzity nedosahovalo. Vážnost osoby, které se nepravdivé údaje týkají, nemusí být přímo narušena. Stačí, že lze nepravdivými informacemi vážnost pouze ohrozit.

Urážky na cti se dopouští nejen první původce urážlivého projevu, nýbrž i každý, kdo jej dále rozšiřuje, je-li si vědom urážlivé povahy závadného útoku a toho, že svým jednáním uvádí závadný projev ve známost většího kruhu osob, o kterézto náležitosti sotva lze pochybovat, byl-li projev uveřejněn tiskem.

## NEBEZPEČNÉ PRONÁSLEDOVÁNÍ

---

V prostředí internetu dochází často k obtěžování oběti prostřednictvím sociálních sítí, emailu nebo komunikátorů (např. Skype, ICQ apod.), tzv. *stalking*. K obtěžování může docházet i posíláním velkého množství sms zpráv. České právo zná trestný čin nebezpečného pronásledování (§ 354 TZ).

*Kdo jiného dlouhodobě pronásleduje tím, že vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmu jemu nebo jeho osobám blízkým, vyhledává osobní blízkost nebo sleduje danou osobu vytrvale prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje, omezuje osobu v jeho obvyklém způsobu života, nebo zneužije jeho osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu, a toto jednání je způsobilé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.*

Pronásledování musí být dlouhodobé a zároveň musí vyvolat u pronásledované osoby důvodnou obavu o život nebo zdraví. Pokud dlouhodobé kontaktování tuto obavu nevzbuzuje, nebude se jednat o trestný čin nebezpečného pronásledování. Jednání pachatele/ky je dlouhodobé již po několika kontaktech nebo pokusech o kontakt. Omezení obvyklého způsobu života znamená omezení dosavadního života, ke kterému dojde nežádoucími zásahy pachatele do sféry osobního, rodinného, ale i profesního života.

Kontaktování prostřednictvím informačních a komunikačních prostředků se nazývá *cyberstalking*. Za vytrvalý kontakt prostředky elektronické komunikace se považuje i zahlcování elektronické pošty nevyžádanými zprávami nebo záměrnou distribuci počítačových virů.

V dalším případě kontaktoval pachatel poškozeného SMS zprávami z různých telefonních čísel, včetně skrytých čísel, telefonáty, faxovými zprávami, zprávami přes Facebook nebo i poštovní korespondencí. Obsah těchto zpráv byl vulgární, ponižující, zesměšňující a urážející. Psychické



zdraví poškozené osoby bylo v důsledku pronásledování narušeno nespavostí a poruchou koncentrace, které ji omezovaly v běžném způsobu života a znesnadňovaly výkon obvyklé činnosti po dobu delší jednoho týdne.

## VYDÍRÁNÍ

---

Pachatel se vůči oběti může prostřednictvím elektronických prostředků dopustit i trestného činu vydírání podle § 175 TZ.

## NEBEZPEČNÉ VYHROŽOVÁNÍ

---

Dalším trestným činem, který lze spáchat v prostředí internetu a jiných komunikačních médiích, je nebezpečné vyhrožování podle § 353 TZ.

*Kdo jinému vyhrožuje usmrcením, těžkou újmou na zdraví nebo jinou těžkou újmou takovým způsobem, že to může vzbudit důvodnou obavu, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti.*

Jednání, které naplňuje skutkovou podstatu trestného činu nebezpečného vyhrožování, musí u poškozené/ho vyvolat obavu z usmrcení, těžkého ublížení na zdraví nebo jiné těžké újmy. Např. uživatel sociální sítě vyhrožuje usmrcením nebo těžkou újmou na zdraví jinému uživateli sociální sítě.

Důvodná obava je stav, který jednání pachatele/ky může v poškozeném vyvolat. Zda je určité jednání pachatele/ky způsobilé vyvolat důvodnou obavu, je třeba hodnotit podle okolností konkrétního případu.

## TRESTNÍ ŘÍZENÍ A POSTAVENÍ POŠKOZENÉ/HO

---

Osoba, které byla trestným činem způsobena újma, má v trestním řízení postavení poškozeného. Podle § 43 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád (dále jen: „TŘ“) může jít o újmu na zdraví, majetkovou škodu, morální škodu nebo jinou škodu. Musí jít o újmu, která vznikla přímo jednáním pachatele nebo v bezprostřední souvislosti s takovým jednáním.

Předběžným opatřením může být obviněné/mu uložen zákaz styku s poškozeným/nou. Zákaz styku s určitými osobami spočívá podle § 88 TŘ v nepřípustnosti jakéhokoli kontaktování nebo vyhledávání poškozeného, osob mu blízkých nebo jiných osob, zejména svědků, a to i prostřednictvím sítě elektronických komunikací nebo jiných obdobných prostředků.

Poškozený je oprávněn navrhnout, aby soud v odsuzujícím rozsudku uložil obžalovanému povinnost nahradit v penězích škodu nebo nemajetkovou újmu, jež byla poškozenému trestným činem způsobena. Z návrhu na náhradu škody nebo na vydání bezdůvodného obohacení musí být patrné, z jakých důvodů a v jaké výši se nárok na náhradu škody nebo nemajetkové újmy uplatňuje, nebo z jakých důvodů a v jakém rozsahu se uplatňuje nárok na vydání bezdůvodného obohacení. Důvod a výši škody, nemajetkové újmy nebo bezdůvodného obohacení je poškozený/ná povinen doložit. Poškozený/á, kterému byla v prostředí internetu způsobena nemajetková újma (např. bylo zasaženo do jeho/jejího soukromí, pověsti, dobrého jména), může se odčinění domáhat přímo v trestním řízení a nemusí podávat žalobu u civilního soudu.

Orgány činné v trestním řízení jsou povinny poškozeného o jeho právech poučit a poskytnout mu plnou možnost k jejich uplatnění. Jestliže je poškozený obětí podle zákona o obětech trestných činů, jsou orgány činné v trestním řízení povinny oběť poučit o právech, které jí zákon o obětech trestných činů poskytuje. Poškození se mohou dát zastupovat zmocněncem. Zmocněncem může být fyzická nebo právnická osoba. Zmocněncem poškozeného může být i advokát.

## ODPOVĚDNOST ZA PŘESTUPEK

---

I když policie neshledá, že pachatel/ka kyberšikany spáchal/a trestný čin, může být jeho/její jednání vyhodnoceno jako přestupek. Podle § 49 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích se přestupku proti občanskému soužití dopustí ten,

*kdo jinému ublíží na cti tím, že ho urazí nebo vydá v posměch, jinému z nedbalosti ublíží na zdraví nebo úmyslně naruší občanské soužití vyhrožováním újmou na zdraví, drobným ublížením na zdraví, nepravdivým obviněním z přestupku, schválnostmi nebo jiným hrubým jednáním.*

Za přestupek spočívající v ublížení na cti urážkou nebo posměchem může být pachateli přestupku uložena pokuta až do výše 5.000 Kč. Za vyhrožování újmou na zdraví může být uložena pokuta až do výše 20.000 Kč. Jednání pachatele tedy nemusí být takové intenzity, že bude považováno za trestný čin. Přesto takové jednání nemusí uniknout sankci, pokud poškozený podá návrh na projednání přestupku na obecním úřadě v místě, kde byl čin spáchán (tj. kde došlo k jednání nebo k následku, čili např. kde si uživatel komentář přečetl či na policii).

## OCHRANA OSOBNOSTI PODLE OBČANSKÉHO PRÁVA

---

Občanské právo chrání osobnost člověka a poskytuje prostředky proti zásahu do tohoto práva. Nárok člověka na ochranu osobnosti nezávisí na tom, zda byl spáchán trestný čin nebo přestupek.

Dojde-li na internetu nebo prostřednictvím telefonů třeba sms zprávami k jednání, které zasahuje osobnost uživatele/ky, má uživatel/ka právo na ochranu své osobnosti. Takovým jednáním může být hanlivé označování, pomluva, vydávání se za jiného, zveřejňování informací o uživateli bez jeho souhlasu apod. Právo na ochranu osobnosti lze uplatnit i nezávisle na tom, zda byl pachatel obviněn z přestupku nebo z trestného činu. Byl-li jednáním spáchán trestný čin, může poškozený/á v trestním řízení nároky z ochrany osobnosti uplatnit u soudu v hlavním líčení.

Podle § 3 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen: „OZ“) má každý právo na ochranu svého života a zdraví, jakož i svobody, cti, důstojnosti a soukromí. Občanský zákoník chrání zejména život a důstojnost člověka, jeho zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, jeho vážnost, čest, soukromí a jeho projevy osobní povahy (§ 81 odst. 2 OZ). Člověk, jehož osobnost byla dotčena, má právo domáhat se toho, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno, tj. aby šikanující osoba svého jednání zanechala nebo aby byl odstraněn následek jednání (např. smazány šikanózní komentáře).

Na internetu dochází často k uveřejnění fotografie nebo video záznamu, které byly jinou osobou zachyceny a které mají poškozeného urazit nebo zesměšnit. Zachytit jakýmkoli způsobem podobu člověka tak, aby podle zobrazení bylo možné určit jeho totožnost, je možné podle § 84 OZ jen se svolením toho, jehož podoba je zachycena. Pokud není svolení k vytvoření fotografie či video záznamu dáno, je zachycení podoby člověka v rozporu s právem.

Rozšiřovat podobu člověka je podle § 85 OZ opět možné jen s jeho svolením. Nerozhoduje, zda člověk, jehož podoba je zachycena, dal k tomuto zachycení souhlas nebo souhlas nedal. Fotografie nebo video záznam nemusí být zachycen ani osobou, která ho rozšiřuje. I když fotografii či video záznam získala tato osoba od člověka, který je na nich zachycen, musí mít k jejich rozšiřování jeho/její souhlas.

Pokud tedy někdo hodlá zachytit podobu člověka, musí mít k tomu jeho svolení. Bez tohoto svolení je zachycení protiprávní. Nemusí se jednat jen o záznam, který tohoto člověka zesměšňuje nebo uráží. Protiprávní je jakékoliv zachycení podoby bez jeho souhlasu. Pokud člověk pošle svoji fotografii nebo video záznam druhé osobě, neznamená to, že je této osobě dán automaticky

souhlas s jejich rozšiřováním. Jestliže je fotografie nebo video záznam rozšiřován, je toto rozšiřování protiprávní. Zašle-li žena emailem své fotografie, kde má obnažené části těla, někomu z vlastní vůle, je jejich rozšiřování bez jejího souhlasu protiprávní. Stejně tak dojde-li k zachycení podoby se souhlasem člověka, nelze jeho podobu bez jeho souhlasu rozšiřovat. I toto rozšiřování by bylo protiprávní.

Výjimku představuje situace, pokud někdo svolí k zobrazení své podoby za okolností, z nichž je zřejmé, že bude šířeno, platí, že svoluje i k jeho rozmnožování a rozšiřování obvyklým způsobem, jak je mohl vzhledem k okolnostem rozumně předpokládat. Dala-li žena svolení (např. uzavřením smlouvy) k nafocení kolekce spodního prádla profesionálnímu fotografovi pracujícímu pro určitý obchodní řetězec s oblečením, lze rozumně předpokládat, že se tyto fotografie objeví v reklamním katalogu tohoto řetězce. Je možné předpokládat, že k tomuto rozšiřování byl ženou udělen souhlas. Jestliže se stejné fotografie objeví na internetových stránkách s erotickým obsahem, je toto zveřejnění protiprávní, neboť dotyčná žena nemohla vzhledem k okolnostem předpokládat rozšiřování své podoby tímto způsobem. O svolení nejde, je-li souhlas vynucen násilím nebo lstí.

Občanský zákoník dále chrání soukromí člověka. Nikdo nesmí podle § 86 OZ zasáhnout do soukromí jiného, nemá-li k tomu zákonný důvod. Bez svolení člověka nelze narušit jeho soukromé prostory, sledovat jeho soukromý život nebo pořizovat o tom zvukový nebo obrazový záznam, využívat takové či jiné záznamy pořízené o soukromém životě člověka třetí osobou nebo takové záznamy o jeho soukromém životě šířit. Takto chráněny jsou i soukromé písemnosti osobní povahy. Jestliže někdo nahrává nebo fotografuje situace ze soukromí člověka bez jeho souhlasu a bez jeho souhlasu tyto záznamy šíří, např. na sociálních sítích, na stránkách YouTube nebo tyto záznamy nahrané na mobilní telefon zašle jiné osobě, je jeho jednání v rozporu se zákonem. Protiprávní je i jednání spočívající v rozšiřování textu, který člověk vytvořil. Může se jednat o emailové zprávy, zprávy SMS, texty odesílané prostřednictvím komunikátoru nebo i zprávy v uzavřené komunikaci na sociální síti. Není rozhodující, zda adresátem/kou byla osoba, která text zveřejnila, nebo text zveřejnil někdo jiný. Rozhodující je pouze soukromý charakter a osobní povaha textu.

Jak již bylo výše řečeno, člověk, jehož osobnost byla dotčena, má podle § 82 odst. 1 OZ právo domáhat se toho, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno nebo aby byl odstraněn jeho následek. Pokud někdo natáčí na mobilní telefon člověka bez jeho souhlasu, má tento člověk právo domáhat se, aby druhá osoba natáčení zanechala. Umístil-li někdo na internetové stránky

fotografie člověka bez jeho svolení, může se tento člověk domáhat, aby byly fotografie s jeho podobou nebo fotografie z jeho soukromí z internetové stránky odstraněny.

Člověk, do jehož práv bylo zasaženo, má kromě upuštění od jednání druhé osoby a odstranění následků, právo na náhradu vzniklé újmy podle § 2956 a následně OZ. Osobě, která záznamy pořídila, vznikne povinnost nahradit škodu, kterou svým jednáním způsobila, jakož i nemajetkovou újmu. Jako nemajetkovou újmu odčiní i způsobené duševní útrapy. Nemajetková újma se odčiní přiměřeným zadostiučiněním. Zadostiučinění musí být poskytnuto v penězích, nezajistí-li jeho jiný způsob skutečné a dostatečně účinné odčinění způsobené újmy. Takové odčinění vzniklé újmy může být např. omluva učiněná na stejném místě, kde došlo ke zveřejnění záznamu bez souhlasu člověka.

Způsob a výše přiměřeného zadostiučinění musí být určeny tak, aby byly odčiněny i okolnosti zvláštního zřetele hodné. Těmito okolnostmi je mimo jiné úmyslné způsobení újmy, zvláště způsobení újmy s použitím lsti nebo pohrůžky či násobením účinků zásahu jeho uváděním ve veřejnou známost.

Osoba, která neoprávněně zasahuje do práva na ochranu osobnosti, má povinnost od svého jednání upustit a záznam smazat na základě žádosti postižené osoby. Jestliže je záznam již zveřejněn např. na internetových stránkách, má člověk, o jehož záznamy se jedná, právo na jejich odstranění.

Pokud není tomuto člověku tato šikanující osoba známa nebo jestliže odmítá záznamy odstranit či vůbec na požadavek k odstranění nereaguje, může se poškozený obrátit na poskytovatele služby s požadavkem na odstranění šikanózního obsahu. V případě, že poskytovatel záznamy nesmaže, je odpovědný za šikanózní obsah.

V žalobě se lze domáhat upuštění od neoprávněných zásahů do práva na ochranu osobnosti, odstranění jejich následků a přiměřeného zadostiučinění v penězích, popř. jinou formou (např. omluvou). V žalobě je nutné přesně určit žalovaného, tak aby nebyl zaměnitelný s jinou osobou. Žalovaného je třeba označit jeho jménem, bydlištěm a datem narození, je-li žalobci/kyni známo. Z podané žaloby musí být z podání patrné, kterému soudu je určena, kdo ji činí, které věci se týká a co sleduje a musí být podepsána, datována. Soud příslušný k podání žaloby je soud, v jehož obvodu má žalovaný bydliště.

Přesné určení žalované/ho bývá často problematické, neboť osobní údaje nezbytné pro označení žalované/ho bývají známy jen poskytovateli služeb elektronických komunikací. Tento poskytovatel není povinen údaje uživatele sdělit subjektu soukromého práva, který tvrdí, že bylo zasaženo do jeho práva. Poskytovatel není v postavení soudce, aby rozhodl, zda bylo do práva na ochranu osobnosti třetího zasaženo. České právo ani právo evropských zemí nezná možnost žaloby proti anonymnímu žalovanému, jehož totožnost je známa pouze poskytovateli služby, který ji sdělí, pokud soud dojde k závěru, že práva třetí osoby byla porušena.

Jestliže není osoba, která zveřejnila záznamy, známa poškozené/mu a poskytovatel odmítl záznamy odstranit, je možné podat žalobu proti tomuto poskytovateli. V této žalobě se lze domáhat odstranění těchto záznamů.

Jelikož internet nezná hranic, může být jednání, kterým je v ČR zasaženo do práva na ochranu osobnosti, spácháno v zahraničí. Pokud je jednání spácháno v Evropské unii, mohou být osoby, které se dopustily jednání zasazující do práva na ochranu osobnosti, žalovány kromě státu, kde mají bydliště, i ve státě, kde došlo nebo kde může dojít ke škodné události (čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1215/2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech). Pokud je do osobnosti uživatele/ky internetu zasaženo jednáním spáchaném v jednom členském státě, ale do osobnosti bylo zasaženo v ČR, může osoba, do jejichž práv bylo zasaženo podat žalobu na ochranu osobnosti v ČR.

## OCHRANA OSOBNÍCH ÚDAJŮ

---

Kyberšikana bývá umožněna tím, že pachatel/ka má k dispozici informace o své oběti. Kdokoliv, kdo nakládá s osobními údaji, je až na výjimky (např. nakládání s osobními údaji pro osobní potřebu) povinen respektovat pravidla, která stanoví zákon o ochraně osobních údajů (zákon č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů, dále jen: „ZOOÚ“). Ten, kdo osobní údaje zpracovává, se podle tohoto zákona nazývá správce. Člověk, jehož osobní údaje jsou zpracovávány, je subjektem údajů.

ZOOÚ sám o sobě neposkytuje právní prostředky ochrany proti kyberšikaně. V tomto zákoně jsou však upravena pravidla zabraňující tomu, aby k osobním údajům uživatelů/ek služeb elektronických komunikací neměly přístup neoprávněné osoby. ZOOÚ také zakazuje poskytovatelům těchto služeb nakládat s osobními údaji uživatelů dle svých zájmů.

Osobním údajem je jakákoliv informace týkající se určeného nebo určitelného subjektu údajů, tedy osoby, které se údaje týkají (např. uživatele služeb na internetu, klienta mobilního operátora apod.). Subjekt údajů se považuje za určený nebo určitelný, jestliže ho lze přímo či nepřímo identifikovat zejména na základě čísla, kódu nebo jednoho či více prvků, specifických pro jeho fyzickou, fyziologickou, psychickou, ekonomickou, kulturní nebo sociální identitu. Pokud je možné osobu, které se informace týká, přímo nebo nepřímo identifikovat, je tato informace osobním údajem a musí být zpracovávána, až na některé výjimky, podle pravidel stanovených ZOOÚ. ZOOÚ se nevztahuje na zpracování osobních údajů, které provádí fyzická osoba výlučně pro osobní potřebu, a na nahodilé shromažďování osobních údajů, pokud tyto údaje nejsou dále zpracovávány. Pokud např. je na mobilní telefon zaznamenáno náhodné dění na ulici, nestává se pořizovatel takového záznamu správce osobních údajů ve smyslu ZOOÚ.

Správce je při shromažďování osobních údajů povinen subjekt údajů informovat o tom, v jakém rozsahu a pro jaký účel budou osobní údaje zpracovány, kdo a jakým způsobem bude osobní údaje zpracovávat a komu mohou být osobní údaje zpřístupněny, což je v kontextu kyberšikany obzvláště důležité. Poskytovatel určité služby spojené s registrací uživatelů/ek zpravidla deklaruje, že některé údaje, např. emailová adresa nebo telefonní číslo nebudou ostatním uživatelům/kám zveřejněny. Pokud správce porušuje pravidla pro zpracování osobních údajů, má subjekt právo požadovat, aby správce osobní údaje zablokoval nebo je zlikvidoval.

Správce musí přijmout vhodná technická a organizační opatření na ochranu osobních údajů proti náhodnému nebo nedovolenému zničení, náhodné ztrátě, úpravám, neoprávněnému sdělování nebo přístupu, zejména pokud zpracování zahrnuje předávání údajů v síti, jakož i proti jakékoli jiné podobě nedovoleného zpracování. To znamená, že správce musí osobní údaje chránit, aby se nedostaly k neoprávněným osobám, které by je mohly zneužít pro šikanování osoby, které se osobní údaje týkají. Existují dva druhy bezpečnostních opatření. Prvním z nich jsou opatření technického charakteru, např. šifrování, ochrana počítačových systémů před malwarem, ochrana firewallem nebo ověření či autorizace zařízení. Druhým typem bezpečnostních opatření jsou opatření organizačního charakteru. Jako příklad můžeme uvést školení zaměstnanců o zpracování osobních údajů v souladu s právními předpisy, určení zaměstnanců, kteří mají k určitým údajům přístup a mají oprávnění s nimi nakládat nebo pravidla pro testování zabezpečení systémů.

Domnívá-li se subjekt údajů, že s jeho osobními údaji není nakládáno v souladu se zákonem, může požádat správce o vysvětlení a případně o odstranění takového stavu, např. o opravu údajů,



o jejich doplnění, blokování nebo smazání. Taková situace může nastat ku příkladu tehdy, pokud má uživatel/ka internetové služby podezření, že poskytovatel zpracovává osobní údaje i po ukončení odebrání služby, kdy již poskytovatel nemá důvod osobní údaje zpracovávat. Uživatel se proto může obrátit na poskytovatele s dotazem, zda jsou jeho osobní údaje zpracovávány a pokud ano, požadovat po poskytovateli jejich likvidaci. Pokud správce žádosti subjektu nevyhoví, může se subjekt údajů obrátit na Úřad pro ochranu osobních údajů se stížností na správce.

Zvláštními typy údajů jsou tzv. lokalizační údaje. Lokalizačními údaji se rozumí jakékoli údaje, které určují zeměpisnou polohu telekomunikačního koncového zařízení uživatele veřejně dostupné služby elektronických komunikací. Lokalizační údaje jsou údaje o poloze zařízení. Jelikož má nyní většina uživatelů při sobě jedno či více mobilních zařízení, jsou lokalizačními údaji data o faktické poloze uživatele/ky.

Provádí-li provozovatel zpracování lokalizačních údajů, je povinen tyto údaje anonymizovat nebo získat souhlas uživatele/ky se zpracováním těchto údajů v rozsahu a trvání nezbytném pro poskytování služeb, pro jejichž poskytování je nezbytné znát polohu zařízení, resp. jeho uživatele/ky. Před získáním souhlasu je provozovatel povinen informovat dotčeného uživatele/ku o druhu lokalizačních údajů, které budou zpracovávány, o účelu a délce zpracování a o tom, zda budou údaje předány třetí straně.

Uživatel/ka může kdykoliv svůj souhlas se zpracováním odvolat. Dal/a-li uživatel/ka souhlas se zpracováním lokalizačních údajů, je provozovatel povinen mu/jí umožnit přechodně odmítnout zpracování údajů pro každé spojení do sítě nebo pro každý přenos zprávy, a to bezplatně a za použití jednoduchých prostředků. Jinými slovy, uživatel/ka mobilní aplikace musí mít vždy možnost odmítnout zpracovávání údajů o své poloze.

## DOPORUČENÍ PRO UŽIVATELE/KY

---

Pokud uživatel/ka internetu považuje jednání třetí osoby vůči sobě za nežádoucí, měl/a by kontaktovat poskytovatele služby. Někteří poskytovatelé umožňují nahlásit nevhodný obsah přímo na svých stránkách. Toto jednání by uživatel/ka měl/a poskytovateli nahlásit s odůvodněním, proč považuje jednání za problematické.

Osoba, která považuje jednání jiného vůči sobě na internetu nebo obecně komunikaci elektronickými prostředky za potenciálně nebezpečnou, urážející nebo zesměšňující, by měla



kontaktovat Policii ČR nebo přímo státní zastupitelství. Trestní oznámení lze podat písemně nebo ústně do protokolu na kterémkoli útvaru Policie ČR nebo státního zastupitelství. I když písemné trestní oznámení nemá předepsanou formu, mělo by obsahovat popis jednání, které má výše uvedený charakter, uvedení data, popř. i denní doby, kdy k jednání došlo a citace nebo printscreen zaslaných zpráv. Zprávy proto doporučujeme nemazat, nebo si před jejich odstraněním udělat právě výše zmíněný printscreen či jinou kopii nebo důkaz. Pokud má ten, kdo trestní oznámení podává, zájem o to vědět, jaké kroky policie podnikla, je třeba v trestním oznámení uvést, že chce být informován o učiněných opatřeních. Pokud je zahájeno trestní řízení, měl/a by uživatel/ka uplatňovat svá práva poškozené/ho. Jako poškozený/á si může zvolit zmocněnce, který za ni/něj bude v trestním řízení jednat. V každém případě by uživatel/ka neměl/a jednání, které považuje za nežádoucí, obtěžující nebo dokonce nebezpečné, zlehčovat, neboť se nezřídka intenzita a formy takového jednání stupňují.

## ZÁVĚR

---

Právo specifické prostředky proti ochraně před kyberšikanou neposkytuje. Právní řád České republiky chrání uživatele/ky služeb elektronických komunikací před projevy, které by bylo možno kyberšikanou nazvat jako třeba pomluva, nebezpečné pronásledování neboli stalking, vydírání apod. Uživatelé/ky se mohou obrátit přímo na poskytovatele služeb elektronických komunikací. V podmínkách užívání těchto služeb bývá upraveno, jaké jednání poskytovatel uživatelům zakazuje. V podmínkách bývá rovněž uvedeno, jak může uživatel na jednání třetí osoby upozornit.

Jednání, které by se dalo nazvat kyberšikanou, může být kvalifikováno jako trestný čin postižitelný podle ustanovení trestního práva. Pokud není některá ze skutkových podstat trestního zákoníku naplněna, nejedná se o trestný čin. Mírnější forma závadného jednání může být postižena jako přestupek.

Pokud se uživatel/ka služeb elektronických komunikací domnívá, že bylo zasaženo do jeho/jejího práva na ochranu osobnosti, může se domáhat ochrany před zásahem, jakož i úhrady vzniklé nehmotné újmy i civilního řízení.

Oběť kyberšikany má možnost domáhat se i přiměřeného zadostiučinění za nemajetnou újmu způsobenou zásahem do osobnostních práv bez ohledu na to, zda je jednání trestným činem či přestupkem. Aby se svých nároků mohl domoci, musí však znát identitu osoby, která do práva na ochranu osobnosti prostřednictvím internetu zasáhla, což není, zvláště na některých

internetových stránkách, pravidlem. Nemožnost identifikace této osoby je praktickou překážkou uplatnění práva.